

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 97/2010-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť D. Č., K., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Co 356/08-191 z 28. apríla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. Č. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2009 doručená sťažnosť D. Č., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 356/08-191 z 28. apríla 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobou podanou 30. júla 2004 Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sa v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 290/04 sťažovateľ domáhal vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 14. februára 1997, ktorou jeho zomrelý otec B. Č. spolu so svojou manželkou (v súdnom spore mala procesné postavenie žalovanej v 3. rade) ako predávajúci previedli vlastnícke právo k bytu (ďalej aj „predmet kúpy“) na kupujúcich (v súdnom spore vystupovali ako žalovaní v 1. a 2. rade). Neplatnosť spornej kúpnej zmluvy sťažovateľ odôvodňoval tým, že podľa jeho názoru kúpna zmluva trpela nedostatkami obsahových náležitostí (podľa sťažovateľa neobsahovala opis spoločných častí a spoločných zariadení bytového domu, v ktorom sa byt nachádzal, a tiež neobsahovala vyhlásenie kupujúcich o ich pristúpení k zmluve o výkone správy predmetu kúpy), ako aj nedostatkami formy (podľa sťažovateľa jeho otec v čase uzatvorenia spornej zmluvy trpel poruchou zraku, v dôsledku ktorej si nemohol túto zmluvu prečítať, a k zmluve nebol náležite pripojený znalecký posudok). Vzhľadom na to, že v priebehu súdneho sporu žalovaní v 1. a 2. rade previedli vlastnícke právo k bytu na ďalšie dve osoby, okresný súd na návrh sťažovateľa uznesením zo 7. marca 2006 pripustil ich vstup do konania (žalovaní vo 4. a 5. rade). Následne na základe návrhu podaného okresnému súdu na pojednávaní 19. októbra 2005 a neskôr 16. marca 2006 aj písomne sa sťažovateľ domáhal zmeny žalobného petitu, a to tak, aby okresný súd určil, že byt v podiele 1/2 patrí do dedičstva po jeho zomrelom otcovi. Okresný súd uznesením z 24. apríla 2006 navrhovateľom požadovanú zmenu žalobného petitu nepripustil a rozsudkom č. k. 15 C 290/04-102 z 13. februára 2007 žalobu sťažovateľa zamietol. V dôsledku odvolania sťažovateľa krajský súd uznesením sp. zn. 3 Co 154/07 zo 7. apríla 2008 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie s tým, že okresnému súdu uložil, aby v ďalšom konaní opätovne rozhodol aj o návrhu sťažovateľa na zmenu žalobného petitu. Následne okresný súd rozsudkom č. k. 15 C 290/04-154 z 18. júla 2008 rozhodol o pripustení zmeny žalobného petitu v zmysle požiadavky sťažovateľa a súčasne žalobu s týmto žalobným petitom zamietol. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 356/08 z 28. apríla 2009 odmietol odvolanie sťažovateľa proti výroku o pripustení zmeny žaloby a vo zvyšnej časti rozsudok okresného súdu potvrdil.

Vo vzťahu k napádanému rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľ namietal, že krajský súd porušil jeho základné právo a právo na spravodlivé súdne konanie, ako aj základné právo vlastníť majetok tým, že dospel k nesprávnemu právnemu záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu u sťažovateľa na určení, že 1/2 bytu patrí do dedičstva po jeho otcovi, z dôvodu sťažovateľom tvrdenej absolútnej neplatnosti spornej kúpnej zmluvy. Podľa sťažovateľa je u neho zreteľne preukázaný naliehavý právny záujem na uvedenom určení, pretože keby bol v spore úspešný, stal by sa dedičom po svojom otcovi, po ktorom nič nededil iba z dôvodu uzatvorenia spornej kúpnej zmluvy, ktorá je podľa neho absolútne neplatná. Sťažovateľ tvrdí, že mu bola odopretá spravodlivosť z toho dôvodu, že krajský súd rozhodnutie o neexistencii naliehavého právneho záujmu u neho na uvedenom určení založil na tom, že v prípade vyhovenia takejto žalobe sťažovateľa by ostali nevyjasnené vlastnícke vzťahy k druhej polovici bytu, ktorý bol navyše podľa zistenia krajského súdu v čase jeho predaja v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (ďalej len „BSM“), a to zomrelého otca sťažovateľa a jeho manželky (žalovanej v 3. rade), takže ani nie je možné určiť jeho reálne podiely. Sťažovateľ je však toho názoru, že neexistencia právnej úpravy určitého vzťahu nemá byť na prekážku, aby bola účastníkovi konania odopieraná spravodlivosť.

V uvedených súvislostiach sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

«Skutočnosť, že odporca nevyjasnenosť vlastníckych vzťahov k „druhej polovici“ nehnuteľnosti z dôvodu predaja nehnuteľnosti ako majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve považuje za hlavný dôvod neexistencie sťažovateľovho naliehavého právneho záujmu aj napriek tomu, že je nepochybné, že v jeho prípade nemôže existovať naliehavý právny záujem k tejto „druhej polovici“ nehnuteľnosti, a z uvedeného dôvodu odmietol žalobu, ktorou sa domáha ochrany svojich vlastníckych práv k polovici nehnuteľnosti, je odopretím spravodlivosti vzhľadom na to, že uvedená žaloba je jediným prostriedkom ochrany vlastníckych práv sťažovateľa so zreteľom na to, že sa sťažovateľ nemôže domáhať úpravy vlastníckych práv k tej polovici nehnuteľnosti, na ktorú mu žiadnym spôsobom nevznikol nárok.

Dá sa vyvodiť z odôvodnenia rozsudku odporcu, že o návrhu sťažovateľa nerozhodol len z toho dôvodu, že neexistuje presná právna úprava vzťahujúca sa na jeho prípad, so

zreteľom na tú skutočnosť, že nehnuteľnosť bola predávaná ako majetok nachádzajúci sa v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, čo však rozhodne nemôže viesť k záveru o neexistencii sťažovateľovho naliehavého právneho záujmu.»

Sťažovateľ v sťažnosti okrem toho namietal porušenie práva na spravodlivé súdne konanie aj z dôvodu, že mu bolo znemožnené konať pred krajským súdom, pretože sa nemohol vyjadriť ku všetkým pre rozhodnutie krajského súdu nosným právnym skutočnostiam, keďže sa o nich údajne dozvedel až z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, z dôvodu, že neboli predmetom sporu pred okresným súdom a ani v samotnom konaní pred krajským súdom. Sťažovateľ za takúto skutočnosť považuje záver vyslovený krajským súdom v napadnutom rozhodnutí, podľa ktorého nijak nepreukázal, resp. nenavrhol dôkazy na preukázanie, že znalecký posudok bol nedostatočne spojený so spornou kúpnu zmluvou, v dôsledku čoho pre nedostatok formy bolo potrebné podľa sťažovateľa považovať spornú kúpnu zmluvu za absolútne neplatnú.

V tejto súvislosti sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

„Takýto právny názor a dôvod neuznania sťažovateľom namietanej vady právneho úkonu sa však nenachádza v odôvodnení rozsudku prvostupňového súdu a je novou skutočnosťou, o ktorej sa sťažovateľ dozvedel až z potvrdzujúceho rozsudku odporcu a nemal možnosť sa k nemu vyjadriť, čím mu bola odporcom odňatá možnosť konať pred súdom.

Sťažovateľ, ako žalobca nemal možnosť v konaní sa vyjadriť k tomu, že nebolo potrebné navrhovať dokazovanie na skutočnosť, že kúpna zmluva nebola so znaleckým posudkom spojená v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. RC 69/2001, a to z toho dôvodu, že to žalovaní v 1.-3. rade prostredníctvom svojho právneho zástupcu netvrdili, tvrdili len to, že spôsob jej spojenia bol dostatočný.“

Zo sťažnosti tiež vyplýva, že sťažovateľ pred podaním sťažnosti ústavnému súdu podal proti rozhodnutiu krajského súdu sp. zn. 3 Co 356/08 28. apríla 2009 dovolanie, pričom jeho prípustnosť odôvodnil ustanovením § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku [(ďalej len „OSP“) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom], a tiež namietal, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Najvyšší súd

Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 1 Cdo 200/09 z 30. novembra 2009 dovolanie sťažovateľa odmietol z dôvodu jeho neprípustnosti.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 6 prvá veta Dohovoru a právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo vlastníť majetok zakotvené v článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bolo rozsudkom Krajského súdu v Košiciach vo veci sp. zn. 3 Co 356/2008-191 a postupom, ktorý mu predchádzal, porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaného práva sťažovateľa.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 356/2008-191 zo dňa 28. 4. 2009 a vracia vec Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde

nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Argumentácia sťažovateľa vo veci ním namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie a v spojení s ním aj základného práva vlastniť majetok je založená na tvrdení, že mu postupom krajského súdu bolo znemožnené konať pred súdom, pretože sa nemohol vyjadriť ku skutočnostiam týkajúcim sa neplatnosti spornej kúpnej zmluvy, o ktorých sa mal prvýkrát dozvedieť až z napadnutého rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 3 Co 356/08 z 28. apríla 2009, a jednak na tvrdení, že krajský súd v napádanom konaní nesprávne právne posúdil otázku naliehavého právneho záujmu u sťažovateľa na určení predmetu sporu do dedičstva po jeho otcovi.

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či sú, alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitráry) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav.

Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru

o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Krajský súd napádaný rozsudok odôvodnil takto:

„... Odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vo veci samej aj vo výroku o trovách konania je vecne správne.

Podľa § 212 ods. 1 O. s. p. odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný.

Odvolateľ predovšetkým namieta, že súd prvého stupňa sa nesprávne vysporiadal s otázkou jeho naliehavého právneho záujmu na určení, že byt, ktorý bol predmetom kúpnej zmluvy zo 14. 2. 1997 patrí v 1/2 do dedičstva po nebohom B. Č.

Podľa § 80 písm. c/ O. s. p. môže žalobca žalobou uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Žalobca tvrdí, že jeho naliehavý právny záujem na určení vyplýva z jeho postavenia neopomenuteľného dediča vo vzťahu k poručiteľovi B. Č., po ktorom bolo dedičské konanie zastavené z dôvodu jeho nemajetnosti. Odvolací súd sa prikláňa k názoru žalobcu, že jeho naliehavý právny záujem by tu bol, v prípade, ak by kúpna zmluva bola absolútne neplatná, avšak poukazuje na to, že v takomto prípade je žalobný petit neúplný. Vyslovenie, že predmetná nehnuteľnosť patrí v 1/2 do dedičstva po nebohom B. Č. by totiž nevyriešila právne postavenie všetkých účastníkov konania. Určovacia žaloba prichádza do úvahy predovšetkým v prípade, ak jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov medzi účastníkmi konania. Práve tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú s predpokladom naliehavého právneho záujmu. A v konkrétnom prípade nemožno očakávať splnenie týchto funkcií, nie je daný naliehavý právny záujem na určení. Pritom závery o tom sú spojené s otázkou, či a akého konkrétneho určenia sa žalobca žalobou domáha.

V prípade, ak by bolo vyhovené žalobnému petitu a bolo by vyslovené, že nehnuteľnosť patrí v 1/2 do dedičstva po nebohom B. Č., nebolo by vyriešené právne postavenie žalovaných v 1.-3. rade vo vzťahu k platnosti zmluvy zo 14. 2. 1997. Pokiaľ by základom pre vyhovenie žalobnému petitu bola skutočnosť, že táto kúpna zmluva je absolútne neplatná, čoho dôsledkom je, že nedošlo k právnym následkom z tejto zmluvy, boli by nevyjasnené vzťahy ostatných účastníkov konania na strane žalovaného, teda kto je

vlastníkom nehnuteľností resp. druhej polovice nehnuteľnosti. Navyše nehnuteľnosť bola predávaná za trvania manželstva B. Č. a žalovanej v 3.rade, bola teda predávaná ako majetok z bezpodielového spoluvlastníctva manželov, kde platí, že podiely nie je možné určiť. Keďže po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov, úmrtím B. Č. nedošlo k vysporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je možné, aby bolo vyhovené žalobnému návrhu tak, ako ho žalobca sformuloval.

Preto odvolací súd konštatuje, že žalobca nemôže mať naliehavý právny záujem na určení, že nehnuteľnosť patrí v podiele 1/2 do dedičstva po nebohom B. Č. bez vyriešenia otázky právneho postavenia ostatných účastníkov konania prostredníctvom toho istého žalobného návrhu. Pokiaľ je dôvod na zamietnutie žaloby o určenie pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, nie je potrebné preskúmanie žaloby z vecnej stránky.

Napriek tomu odvolací súd dodáva, že odvolacie námietky žalobcu vo vzťahu ku namietanej neplatnosti kúpnej zmluvy neobstoja. Pokiaľ ide o tvrdý nedostatok formálnych náležitostí zmluvy, ktoré spočívajú v tom, že zmluva neobsahuje určenie a popis spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušenstva a príľahlého pozemku, poukazuje odvolací súd na to, že v článku II kúpnej zmluvy je uvedené, že nehnuteľnosti sú popísané v znaleckom posudku Ing. arch. E. M. zo dňa 12. 2. 1997. Pokiaľ ide o námietku formálneho nedostatku zmluvy v tom, že znalecký posudok nieje spojený s kúpnu zmluvou, poukazuje odvolací súd na to, že toto tvrdenie nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Z dôkazov, ktoré súd prvého stupňa vykonal nevyplýva, že znalecký posudok nie je predpísaným spôsobom spojený s kúpnu zmluvou zo 14. 2. 1997. Žalobca navyše na túto okolnosť nenavrhol vykonať žiadne dôkazy. Pokiaľ žalobca tvrdí, že znalecký posudok nebol spojený s kúpnu zmluvou, mal na túto okolnosť navrhnúť vykonať dokazovanie. Z obsahu spisu vyplýva jedine to, že kúpna zmluva bola k žalobe pripojená žalobcom vo fotokópii na č. 1. 5 spisu a z tejto fotokópie vyplýva, že ku kúpnej zmluve sú šnúrou pripojené nejaké dokumenty. Pokiaľ žalobca tvrdil, že tu je vada vo forme spojenia jednotlivých súčasti zmluvy, na túto okolnosť mal možnosť navrhnúť vykonať dokazovanie.

Podľa názoru odvolacieho súdu nedostatok náležitosti kúpnej zmluvy, ktorý spočíva v absencii vyhlásenia o pristúpení kupujúceho k zmluve o výkone správy, nemá za následok absolútnu neplatnosť právneho úkonu.

Z týchto dôvodov odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej aj vo výroku o trovách konania a o trovách štátu ako vecne správny. “

Z citovaného rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, že sa v plnej miere stotožnil so závermi okresného súdu o nedostatku danosti naliehavého právneho záujmu na sťažovateľom požadovanom určení, a preto už v súvislosti s týmto zistením krajský súd konštatoval, že nie je potrebné preskúmavať žalobu z vecnej stránky. *Uvedený záver krajského súd je podľa ústavného súdu ústavne akceptovateľný, pretože v zmysle požiadavky vyjadrenej v ustanovení § 80 písm. c) OSP sa žalobca môže úspešne domáhať určenia existencie alebo neexistencie právneho vzťahu, príp. práva (určovacia žaloba) iba vtedy, ak je na tomto určení daný jeho naliehavý právny záujem, pričom jeho naliehavosť (neodkladnosť) spočíva v tom, že právne postavenie žalobcu je bez tohto určenia ohrozené alebo neisté. Existenciu, resp. prítomnosť naliehavého právneho záujmu na strane žalobcu skúma súd ako prioritnú podmienku ďalšieho konania o tejto žalobe, pričom súd musí mať v každom štádiu konania doloženú existenciu takéhoto záujmu, inak (a to bez skúmania vecnej stránky žalobného návrhu) musí žalobný návrh zamietnuť (ako neprípustný). Inými slovami, v zmysle ustálenej súdnej praxe, ak súd nenájde, resp. nezistí na strane žalobcu prítomnosť naliehavého právneho záujmu, žalobný návrh zamietne bez toho, aby vecne spor riešil, teda aby skúmal platnosť namietaných zmlúv alebo zmluvy.*

Ústavný súd konštatuje, že naliehavý právny záujem na určení podľa § 80 písm. c) OSP je daný najmä vtedy, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené (v danom prípade dedičské právo) alebo ak by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým (v danom prípade právne postavenie dediča). Vzhľadom na uvedené je nevyhnutné, aby súd skúmal, či by v prípade vyhovenia určovacej žalobe došlo k odstráneniu právnej neistoty žalobcu, t. j. či by sa vzhľadom na skutkový stav právne postavenie žalobcu zmenilo oproti jeho právnemu postaveniu pred podaním tejto určovacej žaloby.

V danom prípade sťažovateľ odôvodňoval svoj naliehavý právny záujem na určení, že 1/2 bytu patrí do dedičstva po jeho otcovi tým, že v prípade „... ak by súd po vykonaní dokazovania vyhovel návrhu sťažovateľa, bol by ten účastníkom dedičského konania a neopomenuteľným dedičom zo zákona po... Sťažovateľ ako zákonný dedič nededil nič z dôvodu uzavretia kúpnej zmluvy, ktorej vady spôsobili jej absolútnu neplatnosť.“.

Z citovaného je zrejmé, že sťažovateľ v súdnom spore vedenom pred okresným súdom a aj pred krajským súdom odôvodňoval existenciu svojho naliehavého právneho záujmu na predmetnom určení tým, že po svojom otcovi nič nededil z dôvodu uzavretia podľa neho absolútne neplatnej kúpnej zmluvy, čo by sa po vyhovení jeho žalobe mohlo podľa neho zmeniť. Z uvedeného však nevyplýva, že by bolo sporným právne postavenie sťažovateľa ako dediča po jeho otcovi, resp. že by, pokiaľ ide o jeho právne postavenie, bol sťažovateľ v právnej neistote, ktorú by bolo potrebné neodkladne (naliehavo) odstrániť. Inými slovami, sťažovateľ netvrdil, že by mu bolo kýmkoľvek upierané jeho postavenie dediča v dedičskom konaní po jeho otcovi, iba vyjadruje svoju nespokojnosť, keďže dedičské konanie po jeho otcovi bolo pre nemajetnosť zastavené. Vzhľadom na uvedené by sa teda právne postavenie sťažovateľa ako dediča v prípade vyhovenia jeho určovacej žalobe nezmenilo (stále by bol dedičom po svojom otcovi), čo svedčí o nedostatku jeho naliehavého právneho záujmu na ním požadovanom určení. Okrem toho, tak ako to vyplýva z citovaného rozhodnutia krajského súdu, nielenže by sa nezmenilo právne postavenie sťažovateľa, ale nevyriešila by sa ani otázka právneho postavenia všetkých účastníkov konania k predmetu sporu.

Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná nielen tým, že jestvuje stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak len určovacím výrokom, ale aj tým, že žalovaný popiera existenciu práva či právneho pomeru žalobcu, teda je tu stav, že právo, resp. právny vzťah je medzi účastníkmi konania sporný. V danej veci, tak ako to vyplýva aj z napadnutého rozhodnutia krajského súdu (pozri s. 5), v prípade, ak by sporná nehnuteľnosť (byt) ostala v čase sporu iba vo vlastníctve prvých kupujúcich (žalovaní v 1. a 2. rade) a súd by žalobe sťažovateľa vyhovel, vzhľadom na sťažovateľom naformulovaný žalobný petit (domáhal sa iba 1/2 bytu) by ostal nevyriešený právny vzťah žalovanej v 3. rade k tomuto predmetu sporu, keďže tento bol predmetom kúpy v čase, keď sa nachádzal v právnom režime BSM, a to otca sťažovateľa a jeho manželky (žalovanej v 3. rade), takže jeho podiely sa nedali presne určiť, čo však sťažovateľ v žalobnom petite napriek tomu učinil, čím by z jeho pohľadu rozdelenie predmetu sporu medzi neho a žalovanú v 3. rade nemalo byť sporným, keďže ako sám tvrdí, na jej podiel z BSM „*si nerobil nárok*“. Krajský súd však poukázal na skutočnosť, že ten istý právny úkon nemožno považovať za platný a súčasne za neplatný k rôznym častiam toho istého predmetu. Ďalej

krajský súd teoreticky pripustil, že aj keby prisvedčil tvrdeniam sťažovateľa o absolútnej neplatnosti spornej kúpnej zmluvy, tak v danom prípade, keď žalovaní v 1. a 2. rade už scudzili predmet kúpy (byt) žalovaným v 4. a 5. rade, by v prípade vyhovenia žalobe sťažovateľa (1/2 bytu) ostal nevyjasnený právny vzťah žalovaných v 3., 4. a 5. rade k predmetu kúpy, resp. k jeho neurčitej časti (BSM).

Správnosť sťažovateľom namietaného právneho posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c) OSP v napadnutom rozhodnutí krajského súdu by sa v okolnostiach danej veci mohla stať predmetom prípadnej kritiky zo strany ústavného súdu len v prípade, ak by závery, ktorými sa krajský súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (mutatis mutandis I. ÚS 17/01, IV. ÚS 302/07, III. ÚS 419/08).

Podľa názoru ústavného súdu výklad krajského súdu vyúsťujúci v podstate do záveru, že ani prípadné určenie sťažovateľom vymedzeného podielu na nehnuteľnosti do dedičstva po jeho otcovi by bez ďalšieho neovplyvnilo jeho právne postavenie vo vzťahu k tejto nehnuteľnosti, nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu sťažovateľa krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto sa tvrdenie sťažovateľa o jeho nesprávnom právnom posúdení javí ako zjavne neodôvodnené a neopodstatnené, a teda v dôsledku tohto nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva a práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie.

Uvedené bolo podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľa v tejto časti (nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom) odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Okrem toho v súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa ním tvrdeného nesprávneho právneho posúdenia jeho naliehavého právneho záujmu krajským súdom (čo bola jedna z námietok sťažnosti) ústavný súd podotýka, že ju nemohol odmietnuť iba pre nedostatok svojej právomoci, pretože bol povinný meritórne sa zaoberať touto námietkou sťažovateľa (na základe čoho sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú odmietol), keďže najvyšší súd sa v rámci dovolacieho konania s touto námietkou nevysporadúval, pretože dovolanie sťažovateľa odmietol ako procesne neprípustné.

Sťažovateľ sťažnosťou pred ústavným súdom napáda rozhodnutie krajského súdu nielen z dôvodu ním tvrdeného nesprávneho právneho posúdenia jeho naliehavého právneho záujmu krajským súdom, ale aj z dôvodu, že mu rozhodnutím krajského súdu bolo zabránené konať pred súdom, pretože až z rozhodnutia krajského súdu sa mal dozvedieť o kvalifikácii jeho námietok proti platnosti spornej kúpnej zmluvy, takže sa k týmto záverom krajského súdu nemohol riadne vyjadriť.

Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností a je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe aj meritórne vyhovieť.

Tak ako to vyplýva z už uvedeného, ako aj z citovaného napadnutého rozhodnutia krajského súdu, žaloba sťažovateľa bola zamietnutá práve z dôvodu chýbajúceho naliehavého právneho záujmu sťažovateľa (žalobcu) na ním požadovanom určení, preto krajský súd už nepreskúmaval, resp. ani nebol povinný preskúmavať, či je sťažovateľom namietaná kúpna zmluva platná. Krajský súd v napadnutom rozhodnutí uviedol: *„Pokiaľ je dôvod na zamietnutie žaloby o určenie pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, nie je potrebné preskúmanie žaloby z vecnej stránky.“*

Vzhľadom na uvedené tvrdenia, resp. vysvetlenia, ktoré krajský súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa proti kúpnej zmluve uviedol v tomto prípade „nad rámec“ svojej preskúmvacej kompetencie, nemali a ani nemohli mať v končnom dôsledku vplyv na meritórne rozhodnutie krajského súdu, preto v súvislosti s týmito tvrdeniami ani nemohlo byť sťažovateľovi zabránené kvalifikovane konať pred súdom.

Napokon tento druhý dôvod sťažnosti sťažovateľa, a to, že mu bolo zabránené konať pred súdom, pretože o niektorých podľa neho pre rozhodnutie „*podstatných*“ skutočnostiach (pokiaľ ide o platnosť spornej kúpnej zmluvy) sa mal dozvedieť až z rozhodnutia krajského súdu, bol aj dôvodom jeho dovolania [§ 237 písm. f) OSP], pričom dovolací súd uznesením sp. zn. 1 Cdo 200/09 z 30. novembra 2009 dovolanie sťažovateľa z uvedeného dôvodu už ako procesne neprípustné odmietol.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na to, že sťažovateľ namietal, že rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 3 Co 356/08 z 28. apríla 2009 bolo porušené aj jeho základné právo vlastníť majetok zaručené v čl. 20 ods. 1 ústavy, a to iba z dôvodu a v nadväznosti na ním tvrdené porušenie základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie, ústavný súd vzhľadom na nezistenie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru dospel k záveru, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy, preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Napokon ústavný súd uvádza, že podaním doručeným ústavnému súdu 22. februára 2010 sťažovateľ v zastúpení svojou právnou zástupkyňou vyjadril aj svoju nespokojnosť s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 200/09 z 30. novembra 2009 s odôvodnením, že najvyšší súd odôvodnil odmietnutie jeho dovolania z dôvodu, že sťažovateľovi bola v konaní pred súdmi riadne poskytnutá možnosť vyjadriť sa v rámci nariadených pojednávaní, takže mu podľa najvyššieho súdu nemohlo byť zabránené konať pred súdom, čo sťažovateľ podľa jeho tvrdení ani nenamietal. Podľa sťažovateľa teda najvyšší súd nesprávne vyhodnotil jeho dovolací dôvod.

V súvislosti s uvedeným ústavný súd podotýka, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý je v danom prípade navyše zastúpený kvalifikovanou právnou zástupkyňou. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha.

Tvrdenia o porušení práv sťažovateľa v súvislosti s iným (rozhodnutie dovolacieho súdu) ako v petite sťažnosti uvedeným rozhodnutím, ktoré sťažovateľ v danom prípade uviedol iba v texte podania doručeného ústavnému súdu 22. februára 2010, pričom nežiadal zmenu ani doplnenie sťažnostného petitu, je podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť jeho argumentácie (napr. III. ÚS 149/04, III. ÚS 235/05, II. ÚS 65/07).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ako aj priznanie úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobôd sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tejto časti sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2010